

■ Koman Şova

üzü görüb.

2016-cı ildə “Qar və canavar gözləri” adlı poeması iki dildə - rumın və ispan dillərində Artemis nəşriyyatında çap olunub. Daha sonra “Hava oyunu” “Semne” nəşriyyatında, 2017-ci ildə “Bir stəkan mələk” kitabı ispan dilində “Valparaiso” nəşriyyatında, 2019-cu ildə “Keçən adam” kitabı Tipo Moldova - Colectia “Bibliofil” nəşriyyatında, “Yüz bir şeir” kitabı Rumıniya Akademiyasında çap edilib.

ÖLÜM DƏ YANLIŞ YOLDUR

Horatsio da, şahzadəm, artıq aradan çıxdı, Görürsən də - sakitəm, öz-özümə sadıqəm. Bağırıb-yalvarmalı, etiraz etməliyken Min bir dərdə məhkumam, yamanca fikirliyəm.

Necə sıdıqı ikimiz məzarçılar bürcünə?! şahzadəm, Yorikin də dodaqları səyriyir öyrəndikcə məğzini dəhşətli cinayətin, Fikirlərinə yükdür dərd-tələş çöküntüsü...

İşə düşür bel-kürək, gömülür təntənələr, dəlilər ulayırlar dörd tərəfdə, dörd yanda, gəberibdir gicgahı çallaşan klounlar, Fortinbras yolunu azıb qarda-sazaqda.

Dumanı yarıb keçən parlaq işıq zolağı zərblə vurur, dağıdar bir bürcün yuxusunu, mənim yaralarımə tərəf tuşlanan barmaq hamıya nişan verər günahı, fəlakəti.

O ağırlıq anlarda kaş yanında olaydım - “Olum, ya ölüm?” deyər seçim elədiyin vaxt. Deyərdim: “O “ölüm” də yanlış yoldur, şahzadəm, tək fərqi - zəhər ilə oynanmış olmasıdır”.

DOSTLUQ

Qış ilə mən uşaqlıqdan bəri tanışam ta çənəmiz donana qədər qar üstə ora-bura dağırlanardıq onunla.

Qış ilə mən Müqəddəs Anna gölünün sahilində üzbəüz oturub susan bir cüt dost kimiyyik.

Onunla yanaşı dayananda həm göz oxşayırq, həm boylarımız bir-birinə uyur, həm də yaşam tərzimiz.

Bəzən sübh çağı, ya da üçüncü gün, nisbətən gec saatda, onunla görüşdən döndüyüm vaxt rəngim-ruhum zərif bir krujeva qədər avazıyır.

HEÇ NƏDƏN HAY-KÜY

Nizam-intizam qanına işlədiyi üçün belə üzüyola və səliqəlidir o, daxilən özünə bir hədd qoyduğu üçün belə məsum, belə məğlubdur o, şəiriyyət havasını küsdürüb-hürküdəcək qədər, hətta onu toza çevirəcək qədər, həm də elə yenilməz, elə zavallıdır ki, o, boşuna səslədiyini artıq özün də anlamalısan.

Gözlərində birbəbir sönüb çılgınlıqları, hasarın o üzündə, hətta ondan irəlində də daha heç nə dəymir gözə.

O, gedir, həm də durmadan gedir, sən isə onu səsləyirsən durmadan, ancaq o, yenə də geri dönmək bilmir - ya istəyi, marağı yoxdur, ya da canı heç nə çəkmir...

Burada bağlar sənin evindən və səs-küydən uzaqdır, onu səslədiyin, səsin çıxmadan, amma aramsız səslədiyin zaman bu tozlu və qalmaqallı qəsəbədə pişiklər və heşəratlar durmadan artır, bunu da biləsən.

TƏHLÜKƏ

Nəfəs aldığım havanı kimsə hürkütməyə cəhd edir,

Koman Şova 1933-cü il oktyabrın 18-də Buxarestdə anadan olub. O, “Ceahlau” (Çaxleu) qəzetinin “Flacara” (Alov) ədəbiyyat əlavəsində çap olunan “Mavi sabah” (Diminetilealbastre) poeması ilə ədəbi mühitə atılıb. 1980-ci ildə Eminesku nəşriyyatında “Poemalar”, 1983-cü ildə “Bir-birimizlə” adlı şeir topluları işıq üzü görüb. 1986-1990-cı illərdə “Azad Rumıniya” (Romania-libera) qəzetində publisist-şərhçi işləyib. 1989-cu ildə “Eminesku” nəşriyyatında “Düşən meyvə”, 1990-cı ildə “Bəyaza ehtiyac” şeir toplusu çap olunub. 2010-cu il-də Almaniya “Neue Literatur” nəşriyyatı “Sevgi mənim gündəlik geyimimdir” adlı poetik toplusu nəşr edilib. 2011-ci ildə yazıçı Florentin Popescu ilə aylıq “Ədəbi-mədəni Buxarest” (“Bucurestiul literar si artistic”) aylıq jurnalının əsasını qoyub. 2013-cü ildə isə “Semne” nəşriyyatında “Bir stəkan mələk” adlı kitabı nəşr olunub. Daha sonra həmin nəşriyyatda “Soyuq” adlı şeirlər toplusu iki dildə - rumın və ingilis dillərində işıq

ağ ciyərlərimin üstünü zəhərli buludlarla örtməyə çalışır, yaşadığım ilin fəsillərini ağaclarıyla birlikdə içinə çəkməyə can atır.

Hələ də kimsə müqəddəs bir bazar günü bu mısırsız dərimi ta dabanımdan başlayaraq soyacağı ilə hədələyir məni.

Məni hədələyən o kəs hər kimdirsə, öz nəfəsi də daralır artıq!

YUXU

Kimliyi naməlum bir cocuq, hə, hə, bir cocuq öyrədir mənə bütün bu indi bildiklərimi.

“Bəlkə də, o möcüzə cocuq bir xəyal idi” deyirəm hərdən öz-özümə. Axı, hər şeyə insafla yanaşardı o, hərdən dediyindən cayar, hərdən isə əlləməlik, hətta münəccimlik edərdi.

Bax, o cocuq bir gün gəlib əlimdən tutar, səmavi qatara əyləşərək birlikdə - mən və o Cocuq. Aşağı endiyimiz zaman isə o biri üzdə Bir Kimsə dəyməz gözə.

YUXUDA GÖRDÜYÜM MƏXLUQ

İndiki mən əvvəllər sanki başqa birisiydi və onda belə deyildi. Otların arasında bəmbəyaz hörüklər peyda olmağa başladı sonradan.

Mən isə məğzini də dəqiq xatırlamadığım bir yuxunun ardınca qaçırdım.

O da oradaydı, bunu açıq-aşkar görmüşdüm və O, ağah idi bütün bu olub-bitəndən. Hə, hə, oradaydı! Sadəcə Onunla görüşməyə mənim hələlik yaşıma çatmırdı.

İNDİ İSƏ...

Bu, mənim sırf gözümle gördüyüm mənzərədir. Dünən meşə səslərlə doluydu, indi isə... Haradan gəlib dolub bunca boşluq buraya? Haradaydın axı sən?

SAAT DOQQUZ

Bu “saat doqquz” dediyin şər qarışan vaxta da tuş gələ bilər, cümə axşamına, ya da gecəyarıya da, hə, hə, hər şey saat doqquza tuş gələ bilər - çırpınışlar da, zəlzələ də, ilk saniyədən ta son saniyəyə qədər sürən titrəyişlər də. O, bir etirafa və ya bir heçə də çevrilə bilər, nəyinse axırına, nəyinse lap əvvəlinə də. Saat doqquz hətta bir sevgi də ola bilər.

OVQAT

Otaq çarəsizliyim qədər böyüyür, yuxumdakı hava boşluğu durmadan genişlənir, bomboz mələklər də sivişib-çıxır aradan. Artıq yalqızam. Əcaib nəfəs alıb-verir fəza,

Aydın bir krateri dağırlanır üstümə, torpaq öz qıllı pəncəsi altıda tutur məni, “bağışla məni, anacan, bağışla, əzizim” deyər saçlarım qorxudan göyə doğru uzanır, dodaqlarım tələşdən, işgəncədən inləyir, sönüncə kariyesi xatırladan fəza... qəhqəhə çəkir.

Bu, bir dəhşətdir - deyirdim, bu, gecənin möcüzəsidir, ağlamaqdan çılgına dönmən və hər astenik uşağı görəncə, q aşlarını çatan zamanəmizin üzündə donan ifadədir. Bu, sıcaq bir havadır, bu, gec bir saatdır, yorğunluğun gətirdiyi və şikəst bir ayaq üstə hoppanaraq görülən dərin bir yuxudur.

Öz nəfəsimi eşidirəm, hər tərəfdə nanəcib baxışlar görürəm, bir addımın, bir yıxılmanın, bir gurultunun ardınca hər şey mənimlə nəyinsə arasında açılan geniş boşluğa tökülüb gedir.

Artıq nə yuxum var, nə də bir cismim-bədənim. Mən artıq təpədən-dırnağa havadan yoğrulmuşam və hələlik təsirindən çıxma bilmədiyim bir dəhşətə qapılmışam.

NAĞİL

Görünür, mən hansısa qəribə bir dünyada ömür sürmüşəm. Orada biz, kişilər, külçə qızıl imişik, qadınlar isə qızıl topazlarmış və ölümsüz imişik hamımız.

Hər tərəf işığa bürünübmüş, nə şaxta varmış, nə bir qarşıdurma, nə bir ayrılıq, nə bir geriye dönüş, heç nə yox imiş ortada - nə qızıl, nə topaz, nə də bir işıq.

Ancaq elə ki bilinməz bir sevgi yaşanıb, o ikisi bir insan bədənində, o soyuğa, o gurultuya, o qarşıdurmaya rəğməni, özünə isti sığınacaq tapıb. Beləcə, ölümə məhkum olublar.

ƏL-ƏLƏ

Əl-ələ yeridim daim uğurla, ordan-burdan danışdıq, durduq. Birlikdə dırmaşdım onunla sayıqlayan kütlələrin arasında yüksələn qum təpələrinə.

Bəxtin mənə rəva gördüyü bütün uğurları və dostları özümünkü sandım, bu sayədə hər kəsin arzuları gerçəyə döndü.

Bircə ötüb-keçən zamandan başqa.

CİLDLƏR

Sonuncu doğuluşumu da xatırlayıram, tərəvətli yatağımdan yüksələn qarayonca ətrini də, dünyaya övlad gətirən bir ananın sevinc çığırtısına da belədem, işığın nadan alnını necə dağıtdığına da. Hətta havadakı qorxunu da çəkməyi bacarıram, məni oyadan o bağirtını tanıyıram - o xəlq olunmayanın son etirazını.

Ötən yüzildən, ilk gənclik çağımdan qalan o məsum qəhqəhəni də tanıyıram. Dizləri dağıdılan bir insanın yuvarlandığı o yeddi pilləyə də belədem.

Hələ də əbədi qürubda haradasa çiynimdə bir quş... dolaşıram. Və sevdiyim heç nəyə heyifsilənmirəm, çünki onlar - damarlarımda dövr edən qanın daşıdığı qalın-qalın xatirə cildləridir.

Tərcümə edən: Azad Yaşar